

Positive Behavior Support (PBS)

‘Continu het positieve stimuleren’

Met PBS speelt Montessorischool Venray in op de wettelijke eis om een sociaal en veilig klimaat te bieden waarin elk kind zich geaccepteerd voelt. ‘Al snel zagen we positieve effecten’, concluderen IB'er Petra Janssen en directeur Lieke Akkermans.

Zes jaar geleden werd de Montessorischool in Venray opgericht. Kinderen van andere scholen meldden zich er aan: vaak zij-instromers met ‘een verhaal’, die ook gedragsregels van hun oude school meenamen. ‘Steeds nieuwe kinderen in de groep leverde nogal wat dynamiek op’, vertelt Lieke. Bij het team groeide daardoor de behoefte om de versnipperde gedragsaanpak te verruilen voor een structurele. Anderhalf jaar geleden sloeg de school die weg in, met PBS.

PBS ademen

Petra geeft aan dat het team, samen met ouders, eerst het wenselijke gedrag heeft bepaald. ‘PBS draait om het bevorderen van positief gedrag. Dat geldt in de klas, maar ook tijdens het buitenspelen en het overblijven. En ouders kunnen het in de thuissituatie een plek geven. Het is geen theorie, we ademen het. Nu er minder incidenten zijn, is er meer effectieve leertijd.’ In een recente rapportage was de onderwijsinspectie positief over de aanpak en de resultaten.

Positief klimaat

Leerkrachten en leerlingen delen complimenten uit bij positief gedrag en geven bij voorkeur zo weinig mogelijk aandacht aan ongewenst gedrag. ‘Als een kind op twee poten op zijn stoel zit,’ legt Lieke uit, ‘dan zeg je tegen het kind eraanast hoe fijn je het vindt dat het recht zit. Je ziet dan dat ongewenst gedrag stopt.’

Resultaten van PBS in Venray leveren een positief rapport van de onderwijsinspectie op.

‘Het anti-pestprotocol hebben we omgedoopt tot respectprotocol’, zegt Petra, die bij BCO Onderwijsadvies een cursus volgde tot anti-pestcoördinator. ‘We willen niet alleen maatregelen treffen als er gepest wordt, maar met een krachtig positief klimaat juist voorkomen dat er gepest gaat worden.’

Meer informatie bij
loekschoenmakers@bco-onderwijsadvies.nl

In deze nieuwsbrief:

- Continu het positieve stimuleren 1
- Mgr. Hanssenschool verbetert rekenonderwijs 2
- Je kunt nooit zo digiknap zijn als je leerlingen 4
- Onderbouw De Hommel gooit het roer om 6
- Conferenties en seminars 7
- Verkort VVE-traject Uk & Puk 8

Mgr. Hanssenschool Hoensbroek verbetert rekenonderwijs

'Nu snap ik het!'

Met een rekenverbetertraject gericht op vaardigheden van de leerkracht, individuele coaching hierop door de intern begeleider en de toepassing van Passende Perspectieven werkt de Mgr. Hanssenschool in Hoensbroek aan betere rekenresultaten. 'Het enthousiasme voor rekenen is terug bij leerkrachten én leerlingen.'

'Rekenen was bij ons een ondergeschoven kindje.' Intern begeleider Brenda Houben vindt er geen doekjes om. 'Wij zijn een school voor speciaal onderwijs voor kinderen met taalontwikkelingsstoornissen en voor kinderen die slechthorend of doof zijn. Dus eigenlijk logisch dat we ons primair op taalonderwijs richten. Bovendien: om rekenvraagstukjes te kunnen oplossen, moet je eerst begrijpen wat er staat en wat gevraagd wordt.'

Inzicht centraal

Twee jaar geleden begon de school aan een verbetertraject voor rekenen. Een stappenplan werd opgesteld, een nieuwe rekenmethode gekozen: Wizwijs. Rekenspecialist Kim Zondag van de school: 'Wizwijs sluit aan bij de belevingswereld van de kinderen, het gaat steeds om dagelijkse, functionele situaties. Bovendien staat inzicht centraal in de methode.'

Renate Houkes, leerkracht van een bovenbouwgroep slechthorende en dove kinderen, beaamt dat. 'Kinderen komen soms heel snel met een uitkomst van een rekensom. Maar bij Wizwijs gaat het niet zozeer om die uitkomst, maar om de stappen om daar te komen. Daar gaan we op in, daar werken we aan.'

Grote verschillen

Schooljaar 2013/2014 werd gebruikt om onder begeleiding van Kristel de Kaart van O2 Onderwijsadvies de rekendidactische vaardigheden van de leerkrachten te verbeteren. Kim: 'Wizwijs is geschreven voor het reguliere basisonderwijs. Sommige stappen zijn voor onze leerlingen te groot. Wij hebben geleerd om de methode aan de hand van de modellen uit het protocol Ernstige Reken-Wiskundeproblemen en Dyscalculie (ERWD) passend te maken voor onze leerlingen. Dit protocol biedt handvatten om het reken-wiskundeonderwijs zo goed mogelijk af te stemmen op de ontwikkeling van iedere leerling.' Vol goede moed gingen de leerkrachten met de rekenmethode en de verworven vaardigheden aan de slag. Met wisselend succes. Kim: 'Er waren grote verschillen tussen de leerkrachten. Sommigen pikten het vlot op, anderen kregen de nieuwe methode niet in de vingers. Wizwijs en de visie erachter waren voor veel collega's ook compleet nieuw. Al vrij snel kwamen we tot de conclusie dat er behoefte was aan individuele coaching.'

Coach-de-coachtraject

Een uitdaging. Want er werken zo'n tachtig leerkrachten en onderwijsassistenten. Een individueel coachtraject door een extern bureau is tijdsintensief én kostbaar. In overleg met Kristel koos de school voor een coach-de-coachtraject. Brenda: 'O2 coacht de vijf interne begeleiders, wij op onze beurt coachen een groep leerkrachten. Daarbij krijgen we inhoudelijke steun van de twee rekenspecialisten op onze school.' Coaching gebeurt aan de hand van een coachingsdocument dat samen met Kristel ontwikkeld is aan de hand van het protocol ERWD. 'Het is een persoonlijk groeidocument', legt Brenda uit. 'De leerkracht vult het zelf in, ik bespreek het vervolgens met hem of haar. Daarbij baseer ik me ook op eigen observaties in de klas. De hulpvraag van de leerkracht staat centraal in de gesprekken.' De coaching is opgebouwd langs drie groeisporen van lesgeven. In spoor 1 is de leerkracht bekwaam om de klas als groep te benaderen, in spoor 2 differentieert hij naar subgroepen en in spoor 3 gaat het om de individuele benadering. 'Ons doel is dat alle leerkrachten eind dit jaar in spoor 2 zitten.'

Plezier

De individuele coaching heeft het team en het rekenonderwijs een boost gegeven, aldus de drie dames. 'Ik vind het prettig om zaken met mijn intern begeleider te bespreken', vertelt Renate. 'Het helpt mij verder om de juiste keuzes te maken en om meer diepgang aan te brengen.' Of het ook leidt tot betere rekenprestaties, is nog niet te zeggen. Maar Kim, Brenda en Renate zijn positief. 'Zowel bij de leerkrachten als de leerlingen is het enthousiasme voor rekenen terug. De kinderen hebben er plezier in, ook zie je dat het kwartje valt als je op deze manier met de rekenmethode bezig bent. Opeens roept een leerling dan: 'Oh, maar nu snap ik het!' Heerlijk, daar gaat het om. Het kan dan ook bijna niet anders of de resultaten zullen verbeteren.'

Passende Perspectieven

Naast de nieuwe rekenmethode en de individuele coaching speelt nog een ander aspect een belangrijke rol in de verbetering van het rekenonderwijs op de Mgr. Hanssenschool: Passende Perspectieven. Dit ondersteunt bij het maken van keuzes, zodat leerlingen een onderwijsaanbod krijgen dat past bij hun ontwikkelingsperspectief. In een aantal klassen is hiermee proef gedraaid, ook in de klas van Renate. 'Eerst denderde ik door de stof, nu heb ik lucht en kan ik meer diepgang creëren. Een verademing!'

Renate Houkes (rechts): 'Eerst denderde ik door de stof, nu heb ik lucht en kan ik meer diepgang creëren.' Links Brenda Houben.

Wil je hier meer over weten? Lees dan het volledige verhaal op www.bco-onderwijsadvies.nl/passende-perspectieven-op-mgr-hanssenschool

Meer informatie bij kristeldekaart@bco-onderwijsadvies.nl

Training Excellente Leerkracht Sociale Media (TELS)

‘Je kunt nooit zo digiknap zijn als je leerlingen’

Femke Cools liet zich door Innofun trainen in het didactisch toepassen van sociale media. ‘Ik ontdekte dat sociale media helpen om je kennis op peil te houden en je netwerk te verbreden. Mijn mediawijsheid is enorm gegroeid.’

Leerkracht van het Jaar Femke Cools: ‘Kinderen hebben er recht op de skills van de 21e eeuw te leren.’

foto: Fred Ernst

Passie en professionaliteit, daarmee teken je haar vrij nauwkeurig uit: Femke Cools, leerkracht van groep 7/8 en ICT-coördinator aan de Montessorischool in Nijmegen. In 2014 werd ze door ouders genomineerd voor en later uitgeroepen tot Leerkracht van het Jaar in de categorie Primair Onderwijs.

Geïnspireerd raken

Femke volgde de Training Excellente Leerkracht Sociale Media (TELS) in de herfst van 2013, samen met enkele collega's. Onderdeel van het

traject was een bijeenkomst in het eLab van Innofun (toen nog gevestigd in Breda, inmiddels ondergebracht bij BCO Onderwijsadvies in Venlo). ‘We konden er zelf ervaren wat sociale media voor het onderwijs kunnen betekenen. Je ziet jezelf als een klein kind spelen met die mooie apparaten, zoals een touch screen-tafel. Samen raak je daardoor geïnspireerd.’ Volgens Mark Froger, trainer bij Innofun, is dat precies de bedoeling van de Discovery-fase van het TELS-traject: ‘Het begint met het ontdekken van de mogelijkheden van apps en sociale media.

We zien dat leerkrachten daardoor hun angst overwinnen om met sociale media in de klas te beginnen.’

21st century skills

Het voorbereiden van De Les van Morgen noemt Femke een goede aanpak binnen TELS. ‘In de training kies je een sociaal medium om te vervlechten met een les. Dat je dit samen met andere leerkrachten doet, maakt het sterk. Je begint er in de praktijk namelijk niet aan voordat er samen is geoefend.’ Mark beaamt dat:

‘Het delen van ervaringen is belangrijk in het proces. Na drie maanden – aan het einde van de training – presenteren leerkrachten in hun eigen schoolomgeving hun bevindingen uit de praktijk aan elkaar.’

Beiden zijn het erover eens dat techniek slechts een hulpmiddel is om het leren actiever en motiverender te maken. ‘Kinderen hebben er recht op de skills van de 21e eeuw te leren,’ stelt Femke, ‘en dat ze in de volle breedte mediawijzer worden. Digitaal pesten

is bijvoorbeeld zo'n thema binnen mediawijsheid. Hoe ga je met elkaar om? Wat kun je beter niet doen op internet? Andere thema's zijn smartphoneverslaving en de angst om dingen te missen: FOMO, Fear Of Missing Out.’

Gewenste feedback

Femke raakte dermate enthousiast door TELS dat ze definitief de knoop doorhakte om met een blog te beginnen. Sinds het behalen van haar TELS-certificaat is ze een fervent edublogger. Twitter gebruikt ze tegenwoordig als snelle bron voor nieuwe kennis. ‘Ik wilde mijn ervaringen verder laten reiken dan de school. Met Twitter en LinkedIn heb ik mijn netwerk enorm kunnen uitbreiden. En in mijn blogs kan ik mijn ei kwijt. Ik blog omdat ik het gewoon leuk vind. En ik krijg de feedback die ik zocht.’

‘Je kunt als leerkracht nooit zo digiknap worden als je leerlingen’, stelt Femke. ‘En dat hoeft ook niet. Je zult zien hoe gemakkelijk leerlingen werken met een app als Padlet, een digitale muur waarop ze hun project in beeld brengen. Surfen op internet vinden ze leuk. Dan laten ze mij een tafeltrainer zien die ze hebben ontdekt. Op dezelfde manier zijn enkele kinderen aan de slag gegaan met Duolingo, waarmee ze een taal leren. Sommige leerlingen hebben een Twitteraccount en houden een blog bij. Ik heb leerlingen die bewuster met taal omgaan en een stuk zorgvuldiger zijn gaan schrijven.’

Supergelukkig

‘Je hoeft als leerkracht niet alles zelf te bedenken of te weten’, vervolgt Femke. ‘Digimaatjes helpen je om deze obstakels weg te nemen!’ Ze noemt het een van haar belangrijkste ontdekkingen: ‘Kinderen kunnen het prima zelf. Ze kunnen jou helpen als digimaatjes, als jij ze opvoedt tot mediawijze leerlingen. Ga dus met je leerlingen in gesprek, vraag ze naar hun digitale belevingswereld en wees geïnteresseerd. Als ze bijvoorbeeld een nieuwe app ontdekt hebben, vraag ze dan wat je ermee in de klas kunt doen, vraag of ze die app voor de klas willen presenteren. Je kunt klein beginnen, het kost je geen moeite en je leerlingen zijn supergelukkig.’

Lees verder op www.bco-onderwijsadvies.nl/femke-cools over het Klavertje4Model achter TELS en hoe Femke Cools de app Padlet in de klas gebruikt.

Meer informatie bij mark.froger@innofun.nl

Onderbouw Daltonschool De Hommel gooit het roer om

Spel als krachtig leermiddel

Te veel lesjes, te veel opdrachten, te veel werken vanuit het boek. De leerkrachten van groep 1, 2 en 3 van Daltonschool De Hommel in Venray vonden dat ze te schools werkten. Ze brachten het spel terug in de klas, als onderdeel van een rijke leeromgeving.

Twee kinderen van groep 1-2 spelen in de lentetuin in de klas. 'Kijk', roept Alex opeens. 'Daar kruipt een worm.' In korte tijd verzamelt zich een hele groep kinderen rond de lentetuin. Juf Nel kijkt het even aan en is dan resoluut. 'Kom eens hier met die worm', zegt ze. Ze pakt de worm uit de bak en loopt naar een tafel. De kinderen volgen nieuwsgierig, verspreiden zich rond de tafel en luisteren aandachtig. 'Hoe groot denk je dat die worm is?', vraagt juf Nel met de worm in de hand. 'Een meter.' 'Tien meter.' 'Tien centimeter.' Juf stelt voor om het te meten. Ze legt de worm op tafel en legt er een centimeter langs: zeven centimeter. Maar plots is hij nog maar vijf centimeter. Een kind weet waarom: 'De worm is nu krom.' Dan komt juf Nel met een nieuwe vraag: 'Wie weet wat regenwormen in de grond doen?'

Juf Nel pakt een kans

Het tafereel speelt zich af onder de ogen van Dora Vossen, coördinator onderwijs van de school. Ze geniet ervan. 'Prachtig, dit is precies wat we willen. Vanuit de belevingswereld van de kinderen behandelt Nel hier meerdere ontwikkelingsgebieden. Meten en biologie, bijvoorbeeld. De kinderen zijn vol aandacht en zeer betrokken. En dus nemen ze het goed in zich op.' Juf Nel pakt een kans, zegt ze. 'Toen de groep naar de worm ging kijken, had ze ook kunnen zeggen: 'Kinderen, kom terug naar je stoel.' Maar dat had niet gewerkt. Dit wel.'

Essentie van goed onderwijs

Zo'n twee jaar geleden uitten de leerkrachten van groep 1, 2 en 3 hun onvrede over de formele manier van lesgeven: uit het boek, in het platte

vlak, veel verplichte opdrachten. Ze kaartten het aan bij Greetje de Vries van BCO Onderwijsadvies. 'Ze gaven aan dat ze letterlijk de weg kwijt waren', zegt ze. 'Samen zijn we toen op zoek gegaan naar het antwoord op de vraag: wat is de essentie van goed onderwijs aan jonge kinderen? De kern daarin is: werken met echte materialen, vanuit de beleving van het kind. Daardoor creëer je betrokkenheid, doet het kind mee en is hij erop gebrand om vragen te beantwoorden en vraagstukken op te lossen.'

Eyeopener

In een werkbijeenkomst ontdekten de onderbouwleerkrachten de verschillen tussen het werken met een echt product, een plastic variant daarvan en een tekening van het voorwerp. Dora: 'We ontdekten dat je met een echt product of voorwerp zoveel meer kan om kinderen ontwikkelingsgericht te laten leren. Dat was een eyeopener.' Van daaruit is sterk ingezet op de inrichting van de speelleeromgeving en de kwaliteit van het spel, aldus Greetje: 'De lesjes uit het platte vlak zijn vertaald naar de driedimensionale omgeving, naar de werkelijkheid. Zodat de kinderen met het hoofd, hart en handen leren.'

Negen rollen

Het vraagt veel van de kwaliteit en de competenties van de leerkracht, zegt ze. 'Een leerkracht kan in een spel negen rollen aannemen. Hij kan bijvoorbeeld input leveren door een verhaal te vertellen of een interessant probleem voor te leggen. Maar hij kan ook regisseren en souffleren. Of zelf meespelen.' Welke rol de leerkracht aanneemt, is afhankelijk van de

situatie van het kind – wat heeft het nodig? – en van de leeftijd van het kind. Kinderen in groep 1 zijn sterk ontdekkend bezig, terwijl groep 3 al rolgebonden handelt. Dora: 'Leerkrachten zijn nu volop bezig om zich in die rollen te bekwaamen. We bespreken het in overlegvormen en coachen de leerkrachten individueel in de klas.'

Geen leerlingen

De leerkrachten zijn blij dat het spel weer terug is in de klas, zegt Dora. 'Ze hebben plezier en zien dat kinderen zich beter ontwikkelen. Ook de ouders zijn positief.' Greetje vult aan:

'Spel bevordert de opbrengsten: door de grote betrokkenheid van het kind, doordat het leert vanuit de eigen beleving en doordat je alle ontwikkelingsgebieden in het spel mee kunt nemen.' Ze is blij met de aanpak van De Hommel. 'De school heeft lef getoond door te geloven in de leerkrachten en ze vanuit hun eigen kracht en inzicht te laten werken. Ze hebben het roer omgegooid en zijn teruggekomen bij de essentie van goed onderwijs aan deze doelgroep. Spel is daarin een krachtig middel. Want kleuters zijn geen leerlingen.'

Meer informatie bij
greetjedevries@bco-onderwijsadvies.nl

Conferenties en seminars

U bent van harte welkom.

Inspiratieavond 'Beter leren door onderzoek'

Datum: donderdag 28 mei 2015 [avond]
Tijd: 18.00 - 21.30 uur
Locatie: BCO Onderwijsadvies

Aan deelname zijn geen kosten verbonden
Aanmelden via www.bco-onderwijsadvies.nl

Kinderen bij de lentetuin: 'Met een echt product of voorwerp kun je zoveel meer om kinderen ontwikkelingsgericht te laten leren.'

Verkort VVE-traject Uk & Puk

Gerichte aandacht voor ieder kind

Peuterspeelzaal de Tamboerijn in Roggel werkt met de VVE-methodiek Uk & Puk. Kinderen ontwikkelen zich nu beter, constateert leidster Ellen Ottenheim. Zij volgde een verkort Uk & Puk-traject.

Ellen Ottenheim: 'Door het thematisch werken met Puk blijft het geleerde beter hangen.'

Uk & Puk is voor 0- tot 4-jarigen. Aan de hand van thema's ontwikkelen de kinderen al spelend nieuwe vaardigheden. 'De methodiek geeft houvast en helpt leidsters om zich bewust te worden van wat ze doen en waarom ze het doen', zegt Gerlie Bremmers van O2 Onderwijsadvies. 'Zij worden bewust bekwaam, kinderen ontwikkelen zich beter.'

Veel veranderd

Het Uk & Puk-traject duurt twee jaar, maar leidsters met VVE-basiscertificaat en ervaring

in VVE kunnen de certificering in een jaar afronden. Ellen deed het, onder begeleiding van Gerlie. Sindsdien is er veel veranderd op de Tamboerijn. Ellen: 'Eerst werkten we in de hele groep. De dag begon met puzzelen, daarna vrij spelen en vervolgens maakten we een knutselwerkje.' Nu werkt de Tamboerijn in kleine groepjes. 'Uk & Puk werkt met thema's. Na een korte dagopening splitsen we de groep in kleine groepjes. Zij gaan spelen, bijvoorbeeld in de huis-, bouw- of leeshoek. Daar liggen materialen die bij het thema passen.'

Zelf gaat Ellen ondertussen met een groepje van vier kinderen aan de slag. 'Ik stuur, geef informatie, vraag, stimuleer kinderen om mee te praten en speel zelf ook mee. Steeds weer gebruik ik de woorden die bij het thema horen.'

Bevestiging

Door het thematisch werken in kleine groepen, blijft het geleerde beter hangen, aldus Ellen. 'We horen het van ouders. Kinderen doen thuis wat ze hier ook doen.' De werkwijze was wel wennen, zegt ze. 'In de grote groep zijn steeds dezelfde kinderen haantje de voorste. Nu geven we in kleine groepjes alle kinderen gericht aandacht. Het aanbod in activiteiten is groter, ook komen alle ontwikkelingsgebieden in één keer aan bod. Meer kinderen profiteren nu van het aanbod. Daarmee werken we aan een goede basis voor de overgang naar groep 1.'

Meer informatie bij gerliebremmers@o2-onderwijsadvies.nl

BCO Onderwijsadvies

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo
Tel. 077 351 92 84
info@bco-onderwijsadvies.nl
www.bco-onderwijsadvies.nl

O2 Onderwijsadvies

Amerikalaan 70E
6199 AE Maastricht-Airport
Tel. 046 457 03 10
info@o2-onderwijsadvies.nl
www.o2-onderwijsadvies.nl

Innofun

Wylrehofweg 11
5912 PM Venlo
Tel. 077 851 01 20
info@innofun.nl
www.innofun.nl